

No. 43
(17)
24 APRIL
1918
AFZONDER-
LIJKE
NUMMERS
15 CENT

Panorama

GEÏLLUSTREERD WEEKBLAD

A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS MAATSCHAPPIJ LEIDEN

PRIJS
PER
KWARTAAL
f1.50
plus 10 %
tijdelijken toeslag

EEN IJSJACHT. De Amerikanen zijn dol op watersport, zelfs zóo erg, dat zij nog met alle geweld willen zeilen ook wanneer het water is toegevroren. Op welke, Amerikaansche, manier zij dit doen, toont bovenstaande foto, die een veertien daag geleden, toen het in Amerika nog echt winter was, door onzen correspondent werd genomen.

Nieuwe Damesmodes

De model Veel is er over haar wezen gediscuteerd. Zagen vrienden en vereerders in haar een beminnelijke vorstin, een zacht heerscheresje, wier onderdaan te mogen zijn een voortreffelijk voorrecht was, hare vijanden en haters hebben haar daarentegen voorgesteld onder de meest onplezierige aspecten. Als een tyran, een onhygiënisch, onaesthetisch wezen, die in plaats met verstand, met domme grilligheid regeerde; die een ieder, onafhankelijk van haar rang, stand of fysiek tot hare slaven onderwierp, en in haar gekwetste ijdelheid de weinigen, die haar niet wilden gehoorzamen, tot een aanfluiting en een belaching voor de anderen maakte....

Een heerscheresje. Ja, dat is zij; en oprecht gesproken: haar hand kan wel eens zwaar als die van een tyran op hare dienaressen drukken. (En, onder ons gezegd, op hare dienaren al niet minder). En niet alleen op het gebied van kleding maar ook op het uitsluitend geestelijk terrein, zooals b.v. dit der schoone letteren, wijsbegeerte, muziek, enz. Een dichter kan „in de mode” zijn; en dat in zulk een mate, dat men u in gezelschap niet voor vol aanziet, wanneer ge niet eenige strophen van hem, liefst met met ten Hemel geslagen blikken, kunt opzeggen; een wijsgeer kan zóó erg „in de mode” zijn, dat zijn leergangen tot den „bon ton” behooren, en men niet verzuimen mag, in de nieuwste toiletten gehuld, die bij te wonen, op straffe van voor iemand door te gaan, die niet weet hoe het hoort; een componist, een soort muziek kan zóó „in de mode” zijn, dat men het wel laten zal een concert, waar die muziek gespeeld wordt over te slaan. De Fransche schrijver Villiers-de-l'Isle-Adam vertelt ons omtrent het laatste iets heel aardigs. Hij verhaalt n.l. gekscherend van Richard Wagner, dat deze, zich doode-

lijk ergerend, omdat de Parijzenaars de premières van zijn „Lohengrin” en „Tannhäuser” met onwil en afkeer ontvingen, op een middel zon om zich over dien smaad te wreken. Eindelijk vond hij er een. „Mijn wraak” — zoo zeide de groote toondichter — „zal zijn: te maken, dat ik in de mode kom”. En toen men hem vroeg, hoe hij dat bedoelde, antwoordde hij: „Wel, als ik in de mode ben, dan zullen diezelfde stoffels die van mijn muziek niets begrijpen verplicht zijn naar mijn opera's

Ontvang- of avond-japon van shantung zijde. Kanten bovenstuk en tule mouwen. (De foto's uit het vorig nummer en de op deze pagina gereproduceerde, geven de Wiener Mode weer).

te gaan luisteren, en tegen heug en meug van het begin tot het eind bij te wonen, en zich den heelen avond vervelen dat het meer dan erg is.”

Zie hier een voorbeeld van de tirannie der mode. Maar op zijn allerergst. Niet waar? De mode is een heerscheresje, zeker, en ze kan wel eens tyranniek zijn, zonder twiifel, maar haar dwang is voor hare volgelingen zoet; immers als belooning voor hare gehoorzaamheid ontvangen zij van Vorstin Mode het liefste wat een vrouw maar wenschen zou: een aangenaam, keurig uiterlijk; m.a.w. een kleding die hare lichamelijke eigenschappen vaak op de voordeeligste, prettigste manier doet uitkomen.

En nu tot de zaak, lieve dames, — tot de zaak, die ons allen zoo ter harte gaat.

Evenals bij de laatste seizoenen zal men ook weer zeer, zeer veel verscheidenheid in stoffen zien dragen; en zulks omdat er nog altijd betrekkelijk weinig nieuwe stoffen vervaardigd worden, en men op de voorradige stoffen is aangewezen.

Maar niet slechts zal men veel „fantasie” zien wat de stoffen betreft; ook wat de modellen aangaat, zal er verscheidenheid genoeg zijn om de doodeenvoudige reden, dat men vanwege de dure tijden niet zóó vaak nieuw koopen zal als voorheen, en men er ten slotte nog wel aardig kan uitzien met iets dat nu niet het aller-allerlaatste is; zoo zal men ook wel eens het vóórlaatste zien dragen en met eere.... En met bevalligheid ook; want dat kan best.

Peignoir van gebloemde Japansche zijde met effen zijde gegarneerd.

Wat het nieuwste, het gangbaar nieuwe voor dit jaar echter betreft, dat heeft wel degelijk een karakteristiek, en die karakteristiek zal zijn: niet of weinig taille. Ook zullen er naar verluidt, nogal jakjes met schoot gedragen worden, kielvormig. De rokken zullen betrekkelijk nauwer zijn in verhouding tot vroeger althans; maar alweer niet zoo erg nauw; herinnert ge u, hoe eens de arme gefolterde vrouwtjes, toch evengoed als de heeren der schepping (hum!) behoorlijk van twee beenen voorzien, als het ware op één been zich voortbewogen, zoo moeizaam.... Het jakje valt een tamelijk eindje over den rok, bij sommige modellen zal men ook weer vesten dragen; het jakje wordt met een sjerp of gordel om het middel aangesloten; men draagt het van wol, zijde, of andere stoffen; open, halfopen of gesloten aan den hals. Voor garnering der japonnen neemt men veelal borduursel, of in dezelfde kleur als de stof, of juist daarmede contrasterend. De kleurverhouding tusschen stof en borduursel is echter juist een zaak, die erop aankomt; juist één van die dingen waaraan men den fijnen smaak der draagster herkennen zal. Een zeer voornaam effect wordt b.v. bereikt door de garnering van het kleed en die van den — eenvoudigen — hoed in overeenstemming met elkaar te houden.

Het zijn voorts wederom de kragen, die een groote rol bij deze nieuwe modes zullen spelen. Men zal ze in de meest uiteenlopende, nogal opvallende vormen zien; nu eens laag op den rug uitgesneden, dan weder in den vorm van den matrozen-braniekraag, dan weder in groote sierlijke revers van voren aflopend, enz. Ge ziet, er is variatie te over mogelijk.

Het kenmerk der wandelcostuums zal ondanks de wel eens gedurfdde kleur der stoffen, eenvoud zijn; en eenvoud, we weten het, is niet slechts het kenmerk van het ware, doch ook van het jeugdige; — (meer dan op versieringen immers wordt door den eenvoud de volle aandacht op het gelaat en het figuur der draagster geconcentreerd), — ook van het voorname is de eenvoud het kenmerk. En dit des te meer waar zij vooral de wandelcostuums geldt. Voor avondtoilet zal de pracht niet zijn buitengesloten. Daarvan getuigt vooral het dinertoilet van zilverbrocaat en zwart satijn, dat wij evenals de andere op pag. 5. voorkomende toiletten en hoeden bij de firma Hirsch en Co. te Amsterdam kiekten.

En nu, lieve lezeressen, neem ik maar weer afscheid van u. Met betuiging van respect. Tot weerziens.

WILLY.

Half-lange mantel van donkere stof met licht-zijden gestreepte jurk. Eenvoudige stroo-hoed met lint-garneering.

Links op de foto: Wandeltoilet van witte serge; de kraag, die open en dicht kan worden gedragen, is van rood- en wit-gestreepte serge, evenals de manchetten. Roode serge knopen, en roode kwasten. Rechts op de foto: Wandeltoilet van blauwe zijde met gekleurde stiksels. Zwart satijnen fond.

Jongemeisjes gekleede-japon van blauwe Crêpe de chine met geplooiden baan, sjerp en onderblouse van rose mousseline.

Groote zwarte tule canotier, bruin fond. Aigrettes op den rand.

Zwarte gekleede hoed, gegarneerd met rose linten en rose hyacinten.

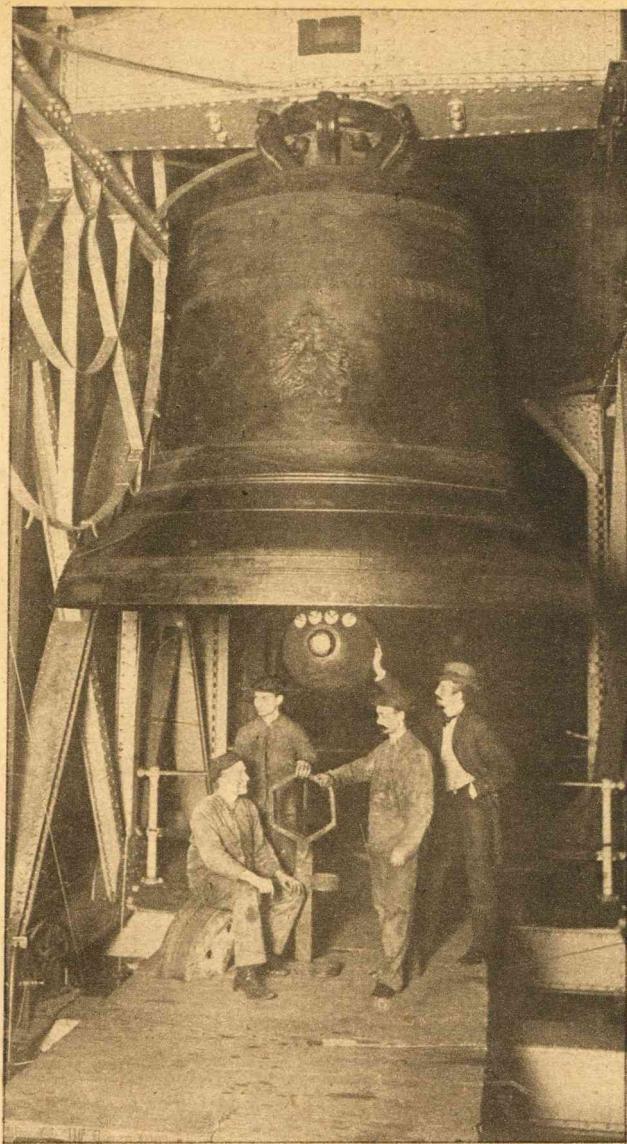
Avond- of diner-toilet. Fond van zilverbrocaat met zwart satijnen overrok. Mouwen van wit chiffon. Ketting van zwart git.

Zoolang het stadje bestond, zweefde de drie-klank van een klokkenpel over de kleine Deutsche marktplaats. De kerktoeren, die zich als een naald met spitse innigheid in den hemel boorde, was heel oud en ten allen tijde met de feestelijke muziek der klokken vervuld. Openden de zware portalen zich voor een bruiloft, dan hoorde men altijd de zalige rust der diepe terts, en schommelend stegen er de heldere klokstemmen omhoog; bij begrafenissen was het ook dezelfde klok die met haar diepe stem het laatst klonk en de ziel tot afscheid troost en amen nariet. Op zondagmiddag spreidde het gebeier zich warm en slaperig over de marktplaats en deed borden en koppen op de witgedekte tafels der burgers zacht meegonzen. Toen was er vrede...

In het derde jaar van den oorlog werd echter de diepstemmige klok met ladders en touwen van den toren gehaald, zooals in dezen tijd in alle kerken het vrome metaal tot krijgswapenen omgegoten werd. En met blikken stem klonk de droeve Zondag door de wereld. Lichaam en vorm dezer klok, in kokende hitte gesmolten, werd in de gestalte van een artilleriegeschut geperst. Zij, de zwevende, rolde nu op wielen over de moerassige aarde, haar lofzingende mond werd de cirkelronde muil van een kanonbuis, die elk uur met heesch geblaf den dood uitbraakte, telkens weer den dood verslond en hem al schreeuwende uitwierp.

Eens tegen Kerstmis rustte 's nachts in een pauze van den strijd dit kanon naast vele andere, de buis donker onhooggericht zooals de snuit van een ruikend dier. Langs de rijen kanonnen liep met langzame schreden een wachtpost met levenloos gezicht, waarop leeftijd en afkomst door drie zware oorlogsjaren uitgewischt waren. Zijne trekken waren zonder uitdrukking zooals die van den oververmoeiden, op zijn voorhoofd lag de inspanning van den dag, hij dacht aan slaap. Hij dacht aan zijn stroommatras in z'n kwartier, dan

EEN SLACHTOFFER VAN DEN OORLOG.
De grootste van alle kerkklokken in Duitschland, de Keizerklok van den Dom te Keulen, is, als slachtoffer van den oorlog, omhooggehaald om versmolten te worden tot kanonnenmetaal.

Hoe wij ons linnengoed met weinig zeep mooi schoon kunnen wasschen.

Een onzer abonnees schrijft ons:

Een Italiaansche dame vertelde mij, hoe in haar ouderlijk huis de wasch behandeld werd.

Het leek mij in dezen tijd van zeepschaarschte nuttig aan anderen mee te deelen, wat zij er van vertelde. Ik laat haar hier verder zelve aan het woord:

Men laat het te wasschen linnen gedurende eenige uren, of den geheelen nacht, in koud water weken, daarna zeep men het in met een weinig lauwe zeep, zorg dragende er vooral de vlekken goed mede in te wrijven.

Daarna legt men het in een gróte kuip, waarin aan den onderkant een gat is, dat men met een kraantje of kurk sluit.

Onder in de kuip legt men het grofste goed, in het midden het fijne linnen en bovenaan weer het mindere soort, en draagt zorg alles goed uit te leggen en zooveel mogelijk te strekken. Daarna bedekt men alles met een laken, dat veel grooter moet zijn dan de kuip, zoodat de uiteinden over de kuip heen hangen.

Dan strooit men op dat laken een groote laag houtasch, ongeveer 10 cm. dik, tusschen de asch legt men bij voorkeur eenige laurierbladeren, lieve vrouwbedstroo of iets anders dat een aangename geur verspreidt.

Intusschen zet men een grooten ketel met water op het vuur; als het warm is giet men het op de asch. Door dit water wordt de potasch, die zich in de houtasch bevindt, opgelost, en trekt door de verschillende lagen van het linnen en het water, verwijderd zich door het kraantje, waaronder men een groote teil gezet heeft.

Intusschen giet men ten tweeden male warm water op de asch, terwijl men het water, dat uit het kraantje loopt,

op het vuur zet om het, zoodra het warm is, weer op de asch te gieten. Deze handelwijze herhaalt men 20 keer en telkens giet men er het water warmer, en op het laatst kokend, op.

Dit langzaam-aan heeter worden is noodig, daar men, als men er dadelijk kokend water opgooide, de vlekken, die in het goed zijn, er juist in zou branden.

plotseling aan witte bedden met opgeschudde kussens. Zijn slapend tehuis met vrouw en kinderen stond een oogenblik fonkelend en blinkend voor zijn oogen en verzonk weer. Telkens weer wekte hem een sterk en huilend kanongebulder in de verte uit zijn gedachten.

„Kon ik maar slapen!” wenschte hij. „Alles wat leeft heeft de genade van den slaap. De oorlog alleen slaapt nooit. Altijd houdt hij zijn bloedig oog star open, elken nacht staat hij op wacht.”

Plotseling boog de man met een blik van ontzetting naar voren.

Was hij dol geworden? Een stuk geschut had zich vanzelf ontladen. Rook steeg op, sissend vloog de granaat uit de opening. Maar het wonder gebeurde, dat een duidelijke klok in de lucht bleef hangen en in slingerende trillingen begon te luiden, en nu schoten overal bij vriend en vijand uit de moorddadige monden van kanonnen klokken, die, door onzichtbare touwen in beweging gezet, in een majestueuzen halfring over den horizon zwaaiden. Handgranaten bleven klokvormig in de lucht staan. Uit de geweren knetterden kogels in klinkend belgelui. Geen projectiel doodde meer, alle kregen stemmen en zongen. De nachthemel was een ontzaglijke zwarte kloktoeren, van muziek doortrild. De aarde wankelde in oproer. En uit de aardholten kropen zij allen naar boven, deze onderaardsche menschen. Hunne leemkleurige gezichten glimlachten. Hunne verbaasde handen hieven zij tegen elkaar op, als waren zij uit graven verzezen. En de man, die de eerste klok gehoord had, wilde juist schreeuwen: „De jongste dag....”

Toen stootte iemand hem als met een geweercolf tegen de zij.

„Oude jongen, slaap je niet al staande? Dat noem ik me op wacht staan! Nu, je kan nu weer onder dak kruipen!”

De soldaat viel met zijn bovenlichaam naar voren als een plank.

„Hier, luit!” mompelde hij.

Toen stond hij met moeite op, herkende den ter aflossing gekomen wachtpost en tuimelde den lichtloozen weg terug naar zijn kwartier. Maar diep in zijn hart luidde de hoop....

(Geautoriseerde vertaling door Dr. A. Gradenwitz).

EEN NIEUW GEZELSCAP.

Te Rotterdam heeft zich, met den steun van Rotterdamsche kunstminnaars, een klein gezelschap gevormd onder leiding van Anton Sisterman, dat zich ten doel stelt klassieke zangspelen op te voeren. In den grooten Schouwburg had den 15en April de eerste opvoering plaats. Onze foto geeft een scène uit: „L'arbre enchanté”.

Deze wijze van de wasch te behandelen is de zuinigste, de meest practische en de beste.

Terwijl de eene helft van het water door het goed trekt en de andere helft op het vuur staat, kan men intusschen andere bezigheden verrichten. Als het water voor de laatste maal door de kuip is geloopt en het linnen koud is geworden, spoelt men het in frisch koud water uit, terwijl men het water, dat uit de kuip komt, desnoods nog gebruiken kan om donkere stukken in te wasschen.

Van het hout, dat men gebruikt om het water op te

koken, kan men de asch weer voor den volgende keer bewaren.

De boerinnen en waschvrouwen volgen in Italië reeds eeuwen lang deze methode.

't Is mogelijk, dat het goed er niet gauw slijt, omdat vooral de boerinnen meestal zelf hun linnen spinnen, maar zonder twijfel is het vooral door deze wijze van bewassing

dat het linnen dikwijls van het eene geslacht op het andere overgaat. Ik bezit zelve nog een gedeelte van een laken dat door mijn grootmoeder gesponnen en geweven werd. Zeker zou het nog in goeden staat verkeeren, indien het niet uit zijn omgeving was gerukt om kennis te maken met allerlei methoden van wasschen, te beginnen met Indië, maar in de Europeesche wasscherijen heeft het arme laken het voor goed moeten afleggen. Linnen, dat zich gedurende drie generaties had weten staande te houden, leek mij wel waardig om voor het nageslacht bewaard te blijven. Uit een nog stevig stuk van het laken heb ik een kraag gemaakt, die ook mij misschien nog overleven zal.

Het Huwelijk van Venetië met de Adriatische Zee.

Als een symbool van de bestendiging van Venetië's heerschappij over de Adriatische Zee, werd vroeger jaarlijks op Hemelvaartsdag het huwelijk voltrokken tusschen den Doge dezer stad en de Adriatische Zee. Van Raad en Geestelijkheid vergezeld, begaf de Doge (Dux) zich aan boord

van de „Bucentoro” of „Bucentaurus”, welk vaartuig op den voorsteven het beeld der gerechtigheid, op den achtersteven de vlag S. Marco droeg. Wanneer men een eindweegs de zee was ingeroeid, werd deze door den Patriarch van Venetië onder plechtig kerkgezag gezegend, waarop de Doge een gouden ring (den bruids-ring) in zee wierp, onder 't uitspreken der formule: „Wij trouwen U, Zee, ten teken van altyddurende heerschappij.” Na afloop van deze plechtigheid roeide men naar de kerk van S. Nicolo, waar een mis werd gelezen.

HANS VON ZOBÉLTITZ,

de bekende en geliefde Duitsche schrijver, is in den ouderdom van 65 jaar overleden.

MINISTER BURIAN,

die graaf Czernin is opgevolgd als minister van Buitenlandsche zaken van Oostenrijk-Hongarije.

GENERAAL-MAJOOR GRAAF CZERNIN,

die afgetreden is als minister van Buitenlandsche zaken van Oostenrijk-Hongarije. Dit portret is de jongste opname van den graaf in uniform, na zijn benoeming tot generaal-majoor.

IN HET SLOT COTROCEN,

waar de vredesonderhandelingen tusschen Roemenië en de Centralen worden gevoerd. Onze foto geeft de schitterende slaapkamer weer van de Roemeensche Koningin.

TOONEEL „FAUST“

N. V. „HET
TOONEEL“
REGIE
ROYAARDS.

Spanning in de zaal... 't licht uit... de roode gordijnen wijken langzaam. Een dringend, vermanend electrisch belletje... geritsel, geschuifel, de menschen gaan gauw nog verzitten, heffen dan vol aandacht de hoofden. Faust... Een heilige huiver... Even 'n bijna ademloos gekijk naar het tooneel. Maar de groenfluweelen gordijnen blijven rustig gesloten; zachtjes krassen en klagen de violen. Weer snerpt, nadrukkelijk, 't electrisch belletje. Nu? Nee, 't stemmen gaat door, korte nerveuze streekjes, kreten als van jammerende katten, irriterend de in het donker sterker reagerende gehoorzenen. Wéér 't belletje. En ja... nu golft het groene gordijn bij de sluitingszoomen — toch — verder niets; er schijnt een mysterieuze, groote hand over heen te strijken, 't beweegt als in een huivering. Een voorgrap van Mefisto? Maar volhardend klagen de instrumenten tot één zuivere klank droomerig omhoog stijgt: de eerste maten van Diepenbrock's muziek... nu openen zich eindelijk plechtig de gordijnen: Het voorspel in den hemel.

Op het rythme der muziek worden de eerste versregels gezegd, tusschen de standbeeldachtige, hemelsche verschijningen komt de ro de figuur van den duivel te staan en van achter de schermen kwijnt de stem van den Heer.

Maar al spoedig volgt een reeks van boeiende tafereelen die verrukken door de schoonheid van kleur en lijn. Een doove die dit Faustspel kwam aanzien, zou zich geen oogenblik hebben verveeld; zooveel werd er geboden dat een lust voor de oogen was.

Allereerst Faust, mijmerend en strijdend in zijn eenzame cel; in het paarse, bont-omzoomde kleed met de wijde mouwen deed hij denken aan een portret van Holbein. Een geleerde die veel wijsheid vergaarde maar die nog verlangte naar het reële rijke leven en die nog nooit het in zichzelf schoone oogenblik vond.

Dan volgen we hem in zijn strijd, in zijn geluk en wanhoop, Faust — die in al zijn dwalingen menscheijk en begrijpelijk blijft.

Prachtig van harmonische schikking, van rhythmisch bewegen en van wisselende kleuren was de Paaschmorgen, waarin de kinderen joelen en dansen, het volk er op uit trekt. Dit was in elk opzicht een spel van de lente, schooner dan ooit in de werkelijkheid, maar toch aannemelijk, licht en zonnig als een liefelijke droom.

En later Faust met Wagner in het avondlandschap; hoe

prachtig-donker als uitgeknipt staan zij daar tegen het kwijnend licht!

Dan komt Gretchen, geen zoetelijk opera-Gretchen met de ronde wangen, de smachtende oogen en de twee hangende vlechten, maar een fijn en toch natuurlijk kind, vlug en soepel in haar groene jurk.

Of 't wel erg aannemelijk was dat dit meisje zoo één, twee, drie onder de bekoring en macht komt van een Faust als Royaards was, ook in zijn verjongingskuur? Was hij, ook in zijn gebaren, zijn gezichtsuitdrukking de man van wien men begrijpt dat hij komt; ziet en overwint? — Royaards die telkens iets had van een predikant, een beetje jolig geworden predikant met dat vreemde hoedje boven den sterk gekleurden kop?

Toch, Gretchen heeft lief, en is gelukkig en later lijdt zij en wordt zij diep-rampzalig. Een zuiver spiegelbeeld van het leven, zooals ook Faust zelf er een geeft, een zóó kristalhelder beeld dat de toeschouwer trilt van ontroering om wat hij van zichzelf daar in herkent. En als hij na vijf uur luisteren in den laten avond mijmerend naar huis keert, lacht hij om zijn kinderachtige ergernis aan het begin, toen het wachten hem ongeduldig maakte en het vioolgekras hem opwond en hij zegt tot zichzelf dat zóó veel rijkdom in weinig uren te mogen ontvangen tot een dankbaarheid stemt die grooter grieven gemakkelijk zou doen vergeten.

Aster.

HET ABCES

OVER-TJONGERSCHE VERTELLING DOOR MARIJKE

Loen Murk Meines den allereersten keer over zijn maag klaagde, zei Trui, z'n vrouw: „Alle-gaar zenegachtigheid. As ik me zenegachtig maak hek 't oek dalik an mien maag." Maar toen hij dag in dag uit bleef klagen, zei ze: „'t Zal kou weze, ik zal een warm mosterd-papke voor dij make." En Murk ging naar zijn werk — hij was boerearbeider — van pijn gebogen, terwijl het warme mosterdpapke haast ondraaglijk werd. Nu stond Murk in het dorp bekend als „luie Murk", en Keimpe, zijn zoon, werd ook algemeen genoemd: „Keimpe van luie Murk." Dat Murk slofte en traaggebogen voortsukkelde, och, daar werd haast geen notitie van genomen.

Zelfs toen hij een keer onder het eten zijn bord met brij

raar. Wat hek 'n piene — 'n oegrieselike piene." En Trui, die buiten met buurvrouw de dekens uitsloeg, zei: „Weet je wat me krekt in 't zin skoaten is? Murk kon wel wurmen hewwe."

„Mens, daar zegge jou soawat. Vansels binne 't wurmen." „'k Zal Keimpe dalik wat wurmkoeckjes hale late. Stom dak daar nou niet eerder an dacht hê."

Toen Murk in bed lag, ging Keimpe om wurmkoeckjes, en 's avonds at Murk er vijf op, want Trui zei: „Jou mutte nou mar soa veul opete, as jou luste, want jou kenne er van op an, dat er 'n aardig soadsje wurmen in jou maag om-diebeleare."

„Bin 't wurmen waar je met vissche kenne?" vroeg Keimpe.

„'n Perses," herhaalde buurvrouw. „'k Zal 'es an Pieter vrage, wat 'et is, die het nogal verstan van die franske woorden." Maar buurman Pieter wist het ook niet recht, die dacht eerst, dat 'et miskien 'etselde perses weze kon dat je krije van rieden zonder licht. Maar hoe dat op 'e maag over-slaan kon, dat begripte hij niet.

Hein van den tuunman, waar hij er met over sprak, begripte er oek niks van.

Maar 's avonds wist het heele dorp, dat luie Murk 'n perses an sien maag had, en den nacht niet hale su, en dat Trui oegrieselik overstuur was.

Den volgenden dag kwam dokter weer. Murk leefde nog, zooals Trui tegen alle belangstellenden, die al even bij de

DE BETALING DER MAAIERS. — NAAR HET SCHILDERIJ VAN L. LHERMITTE. (Parijs, Luxembourg).

wegschoof, zei de boerin later tegen den boer: „Die Murk wut nou sûver te lui om te eten. As 'k een goeie arbeider krije kon, suuk Murk late voor wat ie is." „Mar je ken 'm toch mar soa niet an 'e diek zette," zei de boer, die goethartig was. En toen Murk over „oegrieselike krampen deur sien maag" klaagde, vond de boerin, dat de luiheid hem nou „seker op sien maag slagen was, en dat 't voor hâr, as' t'er op ankwam, oek gien straf weze sù, om 'es 'n paar dagen op bed te blieven."

Murk moest eerst onder 't hooisteken in de schuur op de deel neerslaan, en daar drie ketier bûten westen leggen blieve, aleer aan zijn ziekte geloof werd geslagen. En nog bleef de boerin volhouden: „'k Loof dat Murk er gien been insiet, om 'n heele dag van giegem te legge. Want waar er legt, daar legt er."

Murk werd op een kruiwagen naar huis gebracht, en Trui zei: „Och heden, wat komt dat nou ongelegen, want ik hê krekt het bed bûten. Nou, dan mut er maar soa lang op 'n stoel zitte."

Zoo hing Murk op een keukenstoel, en hij zei maar aldoor kermend voor zich heen: „Wat bin 'k raar. Wat bin 'k

„Hê niet altieten dien mond overal in," verzocht Trui, maar ze legde niets verder uit.

's Nachts kreeg Murk het zoo vreeselijk benauwd, dat hij zich aan den beddenkwest opheesch en recht overeind in de bedstee stond, en maar niks anders hijgde dan: „'k Gaan doad. 'k Gaan doad."

Den volgenden morgen om zes uur was buurman al op de fiets naar den dokter. „'t Is nou soa slim," hilde Trui, „hij wil gien wurmkoeckje meer hewwe, en gien boateram en gien brij. Wie had dat gister denke kend. Gelukkig mar, dak 't bed pas bûten had hê."

Dokter zei, dat het iets aan de maag was, maar dat hij nog niets met zekerheid zeggen kon.

„Kent wurme weze dokter?" vroeg Trui.

„Nee, natuurlijk niet," zei dokter. „Ik vermoed een abces."

„Och heden, heden," zei Trui en schudde haar hoofd. Later had ze het er met buurvrouw over, en die zei, dat et har niks te best toeliekte, want as de dokters soan vreemd woord gebruikten, dan was 't meestentieds gevaarlijk. Hoe seid er oek hast weer, dat 'et was?

„'n Perses," zei Trui.

keukendeur geweest waren te vragen, zei. Murk lag met halfdichte oogen in de nauwe bedstee, en een paar grijze vlokken haar plekten aan zijn klamme voorhoofd vast. Zijn adem kwam sissend en stootend tusschen zijn lippen door. Trui veegde dadelijk een stoei af, toen dokter binnenkwam.

„'k Ben blied, dak jou sien dokter," zei ze. „Och heden, hij het soan minne nacht had. 'k Hê gien oog dichtdaan. En 'k ben soa zenegachtig dokter. Nou en dan luuster ik 'es of ie nog ziekhaalt, en dan bin 'k mar blied as ik 'm hoor."

Dokter was al naar de bedstee gegaan, beklopte zacht de pijnlijke maag, luisterde, en Trui zei tegen Keimpe: „Staan daar toch niet soa te pankoeckbakken. Vooruit gaan naar bûten te knikkeren met ' jongens."

„Mar 'k hê gien knikkers," zei Keimpe.

„Nou, gaan dan piepsteeltsje gooien. Marsch, vooruit. Ja dokter, die kienders staan altieten mar met 'e neus vooran. En wat seit dokter wel van Murk? Is 't oek wat beter?"

Dokter, die gestudeerd had in Amsterdam, en zijn stadsche gewoonten en zijn stadsche spraak nooit zou afleggen — de menschen zeiden dan ook van hem, dat er 'n hoop kale drukte

had, maar dat er knap zat was, daarvan niet — dokter veegde een stofje weg van de lapel van zijn jas, en zei: „Hij moet vanmiddag nog naar het ziekenhuis. Dan kan hij vandaag nog geopereerd worden. Ik kan nu met zekerheid constateren dat het een maagabces is.”

„Och, och, en is 't gevaarlijk dokter? Kent kwaad soan perses? Wat ken er al gauw wat met 'n mensch gebeure hè? Soa gezond en soa 'n perses.”

„Direct gevaar is er niet,” zei dokter zijn hoed gladstrijkend. „Nee, dank je vrouw Meines, geen koffie. Ik drink nooit koffie. Nu, zooals ik zei, er is geen onmiddellijk gevaar. Ik heb wel hoop, dat de operatie lukken zal.”

„Nou, Murk beleeft mar heel wat,” hoofdschudde Trui. „In jannenaarje is er negenveertig wudden, en nooit 'n dag skeel had. En nou mar opeenen 'n perses.”

„Om twee uur zal de ziekenwagen hier zijn,” zei dokter. „Dat regel ik wel even in de stad. Zorg dan, dat uw man klaar is om vervoerd te worden. Ik kom zelf ook even mee met den wagen. En denk erom een paar verschooningen mee te geven.”

Trui vingerde over de tafel, veegde het koffieblad af, knoopte haar schortbanden los en weer vast. Maar toen dokter al bij de deur was, zei ze: „Dokter seit dat nou wel van verskoaningen, mar Murk het mar twee en een is smerig. Nou muk dalik an 't wasschen. Sû er nou morgen niet krekt soa goed haald wurre kenne, dan hek de boel tenminsten draag.”

„Nee, nee,” zei dokter. „Natuurlijk niet. Vandaag wordt uw man vervoerd. Dan geeft u maar geen verschooning mee. Dat komt dan wel in orde.”

„Nou, 'k fien 't wel 'n bitsje raar,” zei Trui. „As ik er nou mar niet om bepraet wur.”

Doch dokter zat al op zijn fiets, reed den weg af. Trui keek hem hoofdschuddend na: „Die mannen hè nou sîver nergens gien omdenken om.” — Toen zette ze een ketel water over het vuur, en stopte Murk's ondergoed in de tobbe. Tegen buurvrouw riep ze over 't haagje heen: „Nou, 't leit nou mar soa. Vanmiddag gaat er naar 't ziekenhuus. 't Is wat te zeggen nou? Daar zit ik mar soa midden in 'e week in 'e wasch. As ik et nou mar droag krij. Miskien ken jou sien burstrok voor 'e kachel hewwe? Want jou weete hoe 't gaat in die ziekenhûzen. Om alles wur je bepraat. En as 't dan bûten je skuld is, dan steekt 'et je, is 't niet soa?”

„Nou vansels,” zei buurvrouw en pookte haar keukenkachel op, om Murk z'n borstrok er voor te drogen.

Maar 's avonds zei ze tegen Pieter: „'t Is toch wat te zeggen hiernaast. Gien skoan stukje ondergoed had die stakkerd an. Ik hè vanmorgen sien burstrok nog drooge mutten. Nee hoor Pieter, as jou soa wat overkomt, al is

't oek midden in 'e week en jou skoane goed ruum in 'e kast legge hoor. Nou, wensche sî, nee daarvan niet hoor.”

„Dat dacht ik oek,” zei Pieter.

Murk was geopereerd. Het abces was weggenomen. En hij lag rustig in zijn helderwitte bed en knapte langzaam op. Toen Trui en Keimpe op een Donderdagmiddag om twee uur — dan was het bezoeken in het ziekenhuis — voor het eerst bij hem werden toegelaten, keken ze hun oogen uit. „Wat lag er daar prinsheerlijk,” dacht Trui. „'t Was 'n groot wonder. En wat zag ie d'r vreemd uut. Soa mager, en 't vel

baantsje. Ik sî niet graag met jou ruile wille hoor.”

Murk had zijn oogen dichtgedaan, wendde zijn hoofd af. „Hij gaat seker 'n bitsje slapen. Nou dan gane wij mar weer. Dag Murk. Dag allemaal,” met een knik de mannenzaal rond. „'t Beste met 'e voet hoor.” Dit tegen den jongen in het naburige bed. Maar den geheelen weg over naar huis, schold Trui op Keimpe: „Dou hast net soa goed tuusblieve kend. Hek dij daarvoor metnomen? Dou stonst daar mar. krekt of stou gien tien telle konste. Ik wî er daar niks van zegge. Mar nou sek 'et dij, as dien vader van mij soan bitsje hartelijkheid onnervond as van dij, dan had er krekt soa goed an 't perses sturve kend. Krekt soa goed hoor!”

Waarmee Trui eigenlijk maar zeggen wilde, dat ze danig onder den indruk was van Murk in 't prinshearlike skoane bed.

Murk werd beter. En twee dagen voor hij uit het ziekenhuis zou thuiskomen, kwam de boerin bij Trui en zei:

„Nou muk 'es even met jou prate Truike.”

„Daar is onweer an 'elucht,” dacht Trui.

En niet ten onrechte. Want de boerin had tegen haar man gezegd: „'t Is nou 'n mooie gelegenheid om Murk meteen af te danken. Hij komt vansels nog veul luier weer tuus as er vutgaan is. Dat ken je wel op je vingers narekene. Al die weken in bed leit, soa maklik mooglik. Nee, hij sal nou niet meer wete of ersit of staat.”

„Mar we kenne 'm toch soa niet vutsture,” zei de boer.

„Dat kenne we wel. Me dunkt dat wij ons knap houden hewwe. Sien halve weekloon uutbetaald al die weken, 't is meer as je christenplicht. Veul meer.”

De boer trok aan zijn pijp en zweeg. Want de boerin had bij hun trouwen tweedûzend gulden metbrocht, en dat kon se mar niet vergete. En hij oek niet — daarom zei er mar nooit te veul.

„En ik sal 't sels wel zegge teugen Trui. 't Is niks meer as billijk. 'k Begriep niet dat jou nog konkelefoesjes make wille.”

„Mar hij het soa lang bij ons

woand.” — „We hè 'm toch altieten betaald, suuk denke. En veulste veul voor soan luie kerel. Zeg sels, Andries, die we nou voor 'm in 't plak hewwe, ken wel tien keer om Murk hene. Nee hoor, ik sal 't sels zegge teugen Trui.”

En dus toog de boerin naar Trui en zei het haar. Slaafsch, uit ontzag voor den boerenstand, hield ze zich stil, snuffelde alleen maar: „Och heden, heden, nou salle we omkomme van de winter. Nou mutte we seker nog an 'n armen vervalle. 't Is wat te zeggen.”

„Ik zal je nou nog 'n halve week uutbetale,” zei de boerin. „Jou salle nooit segge kenne, dat wij ons niet knap houden hewwe.”

„Mar dat sak oek nooit segge, nooit hoor. Ik ken jou oek gien ongeliek geve. 'n Sukkelige arbeider daar hè jou niks

DE HAVEN EN KERK TE MAASSLUIS.

Terwijl anders in de karakteristieke havenkom van het oude stadje Maassluis groote drukte heerscht door allerlei visscherijwerkzaamheden, liggen nu de meeste schepen werkeloos, wat natuurlijk een droevigen aanblik oplevert. Slechts enkele schepen varen uit en trotseeren de gevaren van mijnen en onderzeeërs.

soa ronfelig. Mar netsjes hoor, keurig netsjes, daar niet van.” „Hoe is 't nou Murk?” vroeg ze. „Ken je merke dat 't perses vut is?”

„Ja,” zei hij zwak.

„Je legge hier mar as 'n koaning. Lekker maklik seker.” „Ik leg mij soa seer,” zei Murk.

„Och heden, nou, mar dat sal wel wenne. Hè je nog piene? Nee, gien piene meer. Die dokters binne mar knap nou teugenwoordig. Wat skeelt die jonge, die naast jou leit.”

„Stukkende voet,” ademde Murk.

„Och heden, is er vallen?” zoo wendde Trui zich tot het naburige bed. „Ja, dat ken raar ankomme nou?”

Toen kwam zuster erbij, en zei, dat Trui niet te veel praten mocht en Trui zei: „Nou, jou hè hier oek niks gien plezierig

P. WESTRA.

Den 15en April herdacht de heer P. WESTRA, stationschef te Vlissingen, den dag waarop hij vóór 40 jaar bij de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen in dienst trad.

an. Want 't sal wel sukkelen blieve met Murk. Och heden, wat bin we bezocht." Toen de boerin weg was, zat Trui al gauw bij buurvrouw in de keuken.

„Hè je ooit sok sout eten? Sokke mensen hè? Ze bulke van 't geld. En nou geve ze Murk soa mar daan. Dan mut je je vansels nog stil houwe, mar 't kookte mij inwendig, datken 'k jou zegge. Hij het 'et perses toch mar bij hun opdaan, waar of niet?"

„Nee eerlik," zei buurvrouw. „Daar ken 'k niet over uut. Sokke mensen hek nog nooit metmaakt. Hoewel, 't leit niet an hem hoor. Hij wil wel anders. Mar zij is 'n iezremint, zij 't 'm opstookt vansels."

Doch 's avonds zei buurvrouw tegen Pieter: „Och, geef ze ongeliek. Murk is te lui, dat er gaapt. Se hè sichnogknaphouden om 'm 't halve weekgeld uut te betalen." Maar Trui liet het er niet bij. Die ging naar Dominé en

hulde, ze ging naar Meester en hulde, ze ging zelfs naar Kromhout, de rentenier en hulde. Toen maakte Meester een inteekeelijst op, waarmee de postbode zou rondgaan in het dorp zelf en in al de naburige dorpen. Meester schreef een mooien aanhef, dat de oppassende Murk Meines door ziekte zonder werk gekomen was, en dat hij nu alle meevolende dorpsgenooten verzocht het beproefde gezin door een gift, hoe gering ook op zichzelf, te steunen.

Depostbodehaalde f125.83 op. De boerin zei, dat de vrouw van Meester niet soa veul bezonders was, want dat ze zeker wist, ze had er nooit van prate wild vansels, maar ze wist et klaar, dat de Grootvader van Meester's vrouw met 'n zak op 'e rug langs de hûzen bedeld had. En Murk? Die zat den avond van zijn thuiskomst in den ouden rieten stoel voor 't raam, en rookte 'n lekker piepke. f 125.83. 't Was niet om te gelooven. Daar kon er 'n beesje voor koope, en sels melke, en dan 'n bitsje in 'e tuun rond skarrele, en Dominé had 'm 's middags al toeseid dater sien tuun oek onderhouwe kon, en Meester had van 't selde seide, nee... Murk had zich, behalve dan in 't ziekenhuis in dat lekkere bed, nog nooit soa plezierig voeld. En dan kon er soa hard asersels wûd. „Och, och, wat hè je 'n belangstelling had," zei Trui. „Wat bin er 'n mensen weest vanmiddag. Jou kenne sùver hast groats wurre op jou perses."

Murk kocht een koe, een geit en een varken. Keimpe werd van school genomen, hij was dertien jaar, en scharrelde met Murk in den tuin. molk de koe, molk de geit, mestte het varken.

GEN.-MAJ. J. G. H. VAN DER DUSSEN. †

Op 68-jarigen leeftijd overleed te 's-Gravenhage de gepensionneerd generaal-majoor van het Oost-Indisch leger J. G. H. v. d. DUSSEN. De overledene was ridder der Militaire Willemsorde en van de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

EEN 25-JARIG JUBILEUM.

Verleden week herdacht de Handelsreizigersvereniging „Noord-Brabant" te Tilburg haar 25-jarig bestaan. Na een officiële receptie had een diner plaats, waarbij ook verschillende genodigden aanzaten.

En buurvrouw zei tegen Pieter: „Jou mutte mar sien, dan wij 'n ander huske krije, want hier wik niet meer woane.

Ik ken wel venien spuie, as ik dij naar dien werk gaan sien, 's morgens om vier uur, en se legge hernaast nog op een oor."

En tegen de boerin zei buurvrouw: „Ja, we verhuze met Mei. Ik ken 't niet langer ansien. Luiwammese mar de heele dag. Wil je wel loove, dat ik er nou soa goed as seker van bin, dat 'et allegaar mar 'n verzinseletje weest is van Murk dat heele perses. Eerst mar weken languit op sien bed legge, en jimme geld deurtrekke, en nou mar 'n heele veestapel, se hè er nog krekt weer 'n geit bijkocht. 't Is hard hoor, as je sels altieten eerlik door de tied kommen binne. Mar 'k had Meester wiezer hè wild."

De boerin nam haar drie kinderen bij Meester van school, en stuurde ze naar het dichtst bijzijnde stadje, dat drie kwartier loopen was.

„De Film-Wereld"

De Film-wereld, het nog jonge maar reeds zeer gewaardeerde geïllustreerde weekblad gewijd aan de cinematografie, heeft in den korten tijd van zijn bestaan reeds een grooten kring van lezers gevonden. De exploitatie van dit weekblad, door de voormalige uitgevers, ondervond mede door de buitengewone tijdsomstandigheden allerlei bezwaren die voor hen de voortzetting bemoeilijkten. De groote toekomst die er voor de cinematografie is weggelegd, bracht ons er toe, de uitgave van De Film-wereld ter hand te nemen en wij zijn er van overtuigd, dat dit blad, volgens ons systeem gereedgeden geëxploiteerd, in ruimen kring belangstelling zal aantreffen. Het onhandige groote formaat wordt van af heden veranderd en daarmede wordt de omvang van 4 bladzijden op 8 bladzijden gebracht, terwijl door het gebruik van mooi illustratiepapier voortaan de afbeeldingen in koperdiepdruk ook veel beter tot hun recht zullen komen.

De redactionele inhoud zal eveneens een belangrijke verbetering en uitbreiding ondergaan. De redactie, aangevuld met een aantal deskundige medewerkers, zal door boeiende lectuur en verschillende voor de lezers aantrekkelijke rubrieken zoomede door opname van vele interessante photo's alles doen wat mogelijk is om „De Film-Wereld" te maken tot een welkome, aantrekkelijken en betrouwbaren gids voor ieder die belang stelt in de cinematografie.

Voorals voorlichtster van de bioscoopbezoekers heeft De Film-Wereld een taak te vervullen waarbij zij in de eerste plaats den steun van het publiek noodig heeft. Het is van veel belang voor ouders en opvoeders om vooraf bekend

te worden gemaakt met de soort van films die in de verschillende bioscopen in Nederland zullen worden vertoond. Dit geeft een zekeren waarborg dat zij en hunne gezinnen

Lydia Suaranta, de vertolkster van Katty Hudson in „Levensmaskerade".

niet worden teleurgesteld en zij niet worden onthaald op vertooningen van films die den geest van de jeugd prikkelen en nadeelig op hun verbeeldingskracht werken. De redactie

zal er nauwkeurig op toezien dat geen beschrijvingen of photo's worden opgenomen van films van bedenkelijken aard. Ons streven zal zijn „De Film-Wereld" te maken tot een band tusschen publiek en bioscooptheaters.

Wij zijn van meening dat van de cinematografie een opvoedende kracht behoort uit te gaan, dat de uitbeelding van gebeurtenissen, uit het dagelijksche leven, van natuurschoon uit Binnen- en Buitenland, van onderwerpen op wetenschappelijk en algemeen gebied, den volkssmaak ontwikkelt en deze meening zullen wij in De Film-Wereld steeds voorstaan. De cinematografie neemt reeds een belangrijke plaats in de samenleving in en gaat ongetwijfeld nog een groote toekomst tegemoet.

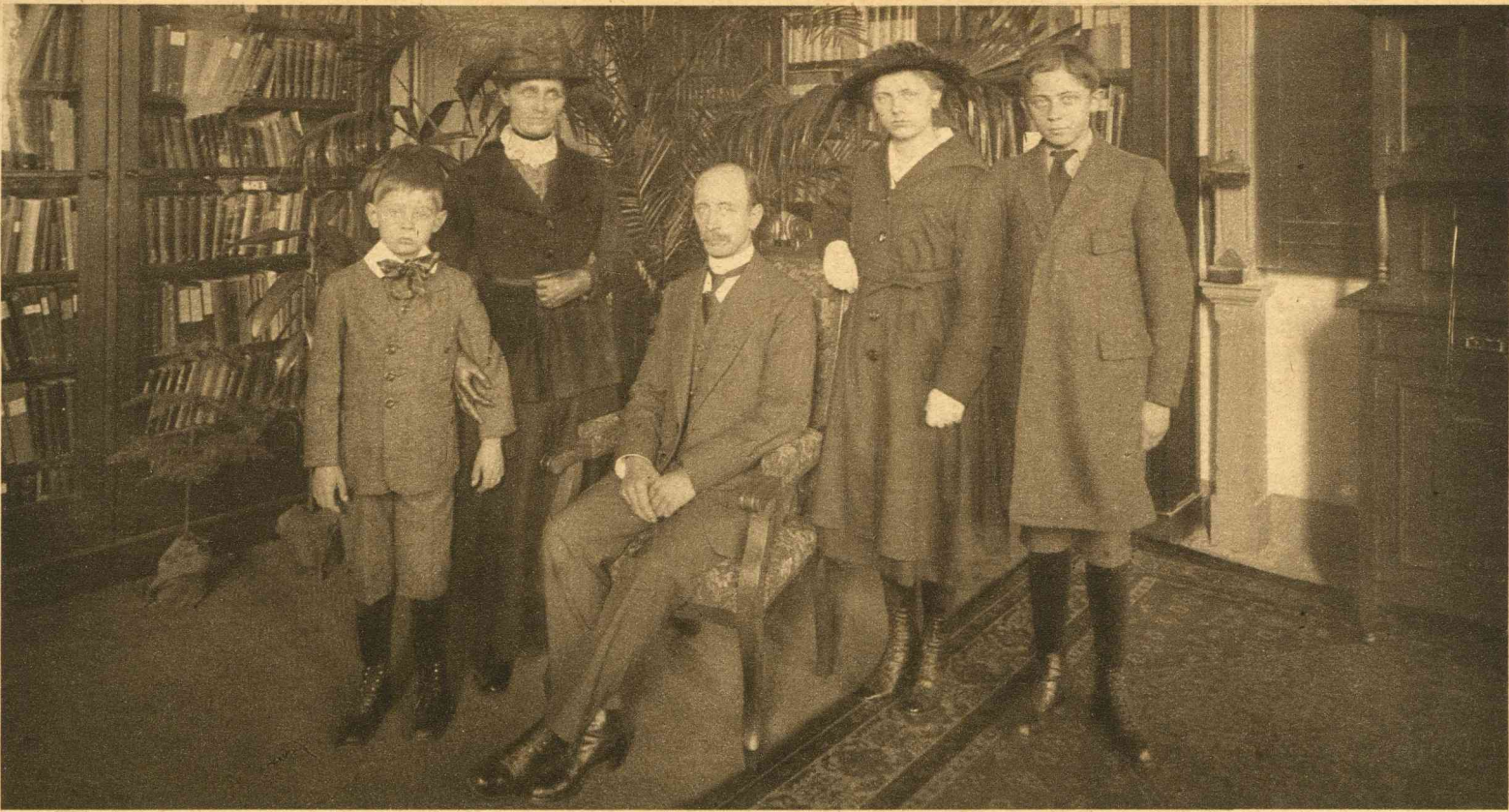
De Film-Wereld heeft recht op de waardeering van het publiek omdat zij is de betrouwbare gids die u zal voorlichten in welke Bioscoop in elke plaats van Nederland goede en belangwekkende films vertoond worden in beschaaftde omgeving. De Film-Wereld verschijnt elken Donderdag in handig formaat, uitgevoerd in koperdiepdruk op mooi illustratiepapier.

Zij bevat steeds een groot aantal belangwekkende afbeeldingen uit de film-wereld, boeiende beschrijvingen en aantrekkelijke rubrieken.

De prijs bedraagt slechts 10 cts per nummer; per halfjaar bij vooruitbetaling / 2.50. Men abonneert zich bij den Boekhandel, de agenten of bij A. W. Sijthoff's Uitgevers-Mij. te Leiden.

In elke goede bioscoop wordt De Film-Wereld per nummer verkocht. Het komt echter meermalen voor dat bepaalde nummers spoedig zijn uitverkocht en het verdient daarom aanbeveling een abonnement te nemen.

A. W. SIJTHOFF'S UITG.-MIJ. LEIDEN.

JUBILEUM G. J. FLIM.

Verleden week werd de heer G. J. Flim, bedrijfschef van het Cryogene Laboratorium te Leiden, in het bijzijn van verschillende autoriteiten gehuldigd omdat hij 25 jaar aan bovengenoemd laboratorium verbonden was. Onze foto toont den heer Flim temidden zijner familie.

MR. A. G. A. RIDDER VAN RAPPAARD, rechter in de Arrondissementsrechtbank te Tiel en voorzitter van de Geldersch-Overijsselsche Maatschappij van Landbouw, is gekozen tot kamerlid voor Amersfoort.

I. A. LINDO.

De Heer I. A. Lindo, directeur van Gemeentewerken te den Haag, heeft met ingang van 1 Juni a.s. eervol ontslag aangevraagd.

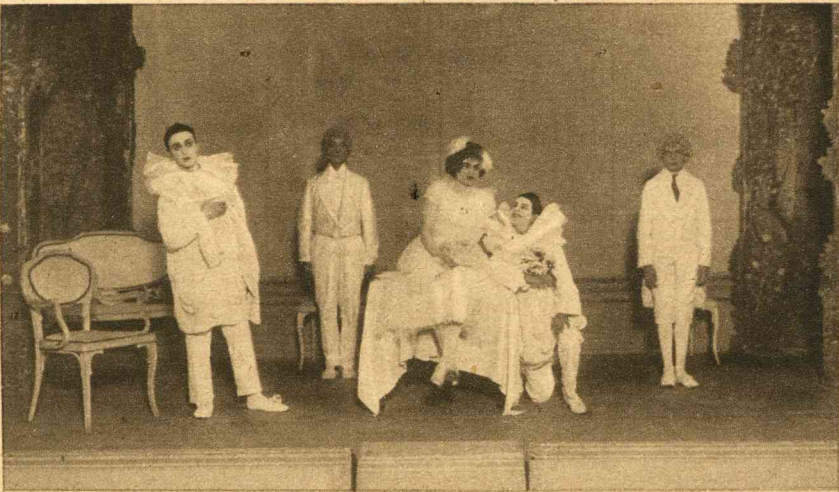
DEMONSTREERENDE POSTBEAMBTEN.

Voor het postkantoor in den Haag demonstreerden verleden week vele postbeambten, terwijl een deputatie bij den Directeur was, om hem hun grieven inzake de voedselvoorziening kenbaar te maken.

HET SLACHTOFFER DER HAAGSCHE ONLUSTEN.

Verleden week had de begrafenis plaats van het 17-jarig meisje Adriana Huegen, dat op zoo'n noodlottige wijze tijdens de relletjes in den Haag om het leven kwam.

CERCLE FRANÇAIS.

In het gebouw van den „Werkenden Stand" te Amsterdam, vierde de vorige week de „Cercle Français de l'Université d'Amsterdam" zijn eerste lustrum. Door de leden werd een tweetal blijspelen opgevoerd. Onze foto geeft een groep medespelenden.

ZANGCURSUS „PRINSES JULIANA".

Onder leiding van Aletta Jansen werd 3 April j.l. in de groote Nutsaal (Oppert 81 Rotterdam) haar jongste compositie „Moeder Zon en hare kinderen" opgevoerd, (een kinderzangspel in 3 bedr. waarin zang, declamatie en rythm. gymn. op boeiende wijze vereenigd zijn), door de leerl. van den cursus „Prinses Juliana". Deze Zangcursus, waarop zij volgens het systeem van Jacques Dalcroze de leerlingen tracht te brengen tot harmonische ontwikkeling, werd door haar 1 Oct. opgericht en met zooveel talent geleid, dat de jaarlijksche openbare lessen al een zekere renomme verworven hebben. De Nutsaal was ten minste 3 April j.l. overvol, en de uitstekende persbeoordeelingen bewezen wel dat haar paedagogisch werk gewaardeerd wordt.

HULDIGING PROF. ALLEBÉ.

Vorige week werd in het Gebouw van de Academie voor Beeldende Kunsten Prof. Allebé gehuldigd ter gelegenheid van zijn 80sten geboortedag. Onder de aanwezigen merkten we op Dr. Cuypers, den bouwmeester van het Rijksmuseum. Jhr. Roëll, commissaris van de Koningin, Prof. der Kinderen, de tegenwoordige directeur van de Academie, e.a.

'N FEESTELIJKE INTOCHT.

Verleden week had de installatie plaats van den heer A. van de Ven als burgemeester van de gemeente Son (N.Br.) Op onze foto ziet men het feestelijk inhalen van den nieuwen burgemeester.

DE FIRMA-NAAM

door
ELISE RUTGERS.

Herman Meertens zat in zijn kantoor — hokkig opkamertje, tusschen winkel en werkplaats gelegen, — aan zijn schrijftafel; daartegenaan geleund stond de meesterknecht, met wien hij een uit te voeren bestelling besproken had.

„Je hebt het dus goed begrepen, Mulder?” vroeg hij.

„Zeker, mijnheer, ik zal ervoor zorgen!”

„Goed, dat is dus in orde!”

Hij draaide terug naar een met cijfertjes bekrabbeld vel papier, om verder te gaan met de ingewikkelde berekening, waarin het binnenkomen van zijn factotum hem had gestoord.

„Is er nog wat?” vroeg hij, bemerkend, dat Mulder dralen bleef.

„Ja, mijnheer, ik. . . .”

„Kom, vooruit! Wat heb je nog te vragen?”

„Niets te vragen, . . . maar. . . maar ik wilde u alleen aanraden, eens op Willemsen te letten.”

„Op Willemsen? Hoe bedoel je dat?”

„Hij doet zoo vreemd in den laatsten tijd, zoo. . . zoo. . . alsof hij iets te verbergen heeft en. . . .”

„Kom!” lachte Herman Meertens. „Wat wil je mij nu wijsmaken? De oude Willemsen, die al bij mijn vader in dienst was, toen ik geboren werd? Zou die iets doen, dat niet in den haak is?”

„Het lijkt mij ook bijna onmogelijk, maar tóch. . . in een zaak als de uwe is de verleiding groot en het is zoo gemakkelijk, om. . . .”

„Laten wij er niet verder over spreken, het is al te dwaas! Je meent het goed, Mulder, dat weet ik, maar ik zeg je, dat Willemsen volkomen te vertrouwen is! Op mijn verantwoording, hoor!”

„Best, mijnheer!”

De meesterknecht verliet het kantoor, de smalle treetjes naar de werkplaats afdalend; de jonge patroon nam zijn penhouder op, mompelend:

„Willemsen? Wat een onzin! De oude Willemsen? Neen maar, die is goed!”

Hij zat weldra verdiept in zijn werk, vergetend het korte onderhoud en de toespelings op mogelijke oneerlijkheid van den ouden getrouwe.

Eenige dagen later met de handen in de zakken voor het raam staand, dat uitzicht gaf op een onooglijk steegje, uitlopend op de breede straat, waaraan het front van den winkel gelegen was, drukte hij plotseling zijn gezicht tegen het koude glas, turend naar wat daarbuiten zijn aandacht trok.

Vanaf de straat schuifde de oude Willemsen het steegje in, in zijn hand twee pakjes, die hijzelf hem een oogenblik tevoren ter bezorging overhandigd had; de oude man was er de winkel deur mee uitgegaan. Wat deed hij nu hier? Waarom liep hij niet regelrecht naar de opgegeven adressen?

Wacht, nu bleef hij stilstaan, spiedend om zich heen, maar zonder een blik omhoog te werpen, die hem waarschijnlijk een gevoelligen schrik veroorzaakt zou hebben; hij nam zijn pet in de hand en frommelde eraan, alsof hij er iets in wegstopte.

Herman Meertens kon niet zien, wat die bezige, beverige vingers uitvoerden, maar met een schok dacht hij terug aan de waarschuwing van den meesterknecht.

Zou de oude tóch. . . .?

Daar zette Willemsen zijn pet weer op, trok zijn jas recht en liep het steegje uit, de straat op.

Een onaangenaam gevoel bekreep Herman Meertens; hij wilde den ouden man niet wantrouwen en toch kon hij de gedachte aan diens zonderling doen niet van zich afzetten.

„Zeg eens, Mulder,” vroeg hij een oogenblik later, door een impuls gedreven, aan den meesterknecht, die binnenkwam, om een in het kantoor bewaarden sleutel te halen, „hoe kwam je er toch bij, mij onlangs voor Willemsen te waarschuwen?”

„Hij doet zoo vreemd! Maar ik hoop, mijnheer, dat u mij niet voor een lasteraar zult houden, omdat ik het mijn plicht achtte, u te vertellen. . . .”

„Welneen, welneen, maar je moet toch een reden hebben voor je waarschuwing.”

„Die heb ik ook, maar u wilde er niet meer van hooren.”

„Wat doet de oude dan?”

„Ik heb hem een paar maal in het steegje zien scharrelen, alsof hij iets deed, dat het daglicht niet mocht zien; als u hem uitstuurt voor een boodschap, draait hij eerst het hoekje om en staat daar wat te frommelen, vóór hij op weg gaat. Ik vroeg hem eens, wat hij daar deed en ik kan u verklaren, dat hij van mijn onschuldige vraag schrikte als een op hoeterdaad betrapt misdadiger.”

„Wat antwoordde hij?”

„Ik kon er niet uit wijs worden; hij mompelde en stamelde wat, eindigend met de bewering, dat hij geen kwaad deed en dat zijn zaken mij niet aangingen, maar hij deed daarbij zoo schichtig, dat de meest argeloze mensch wel achterdocht moest krijgen.”

„Het is een vreemde geschiedenis; ik kan mij toch niet voorstellen, dat hij tot stelen in staat zou zijn.”

„Neen, mijnheer, ik ook niet, daarom heb ik lang geaarzeld, vóór ik er u over durfde spreken. Maar het zou niet

de eerste maal zijn, dat iemand, die het volle vertrouwen van zijn patroon genoot. . . .

„Van Willemsen kan ik toch moeilijk kwaad gelooven. Weet je wel, dat hij mij bij de hand hield, toen ik voor het eerst naar school ging? Mijn moeder durfde mij niet alleen te laten gaan en Willemsen was toen al een soort familiestuk tot allerlei diensten bereid en vol belangstelling, voor de huiselijke aangelegenheden van zijn patroon.”

„Het is een lastige geschiedenis, mijnheer! Hij heeft vrij spel in den winkel, u laat hem daar dikwijls alleen omscharrelen en nergens valt stelen gemakkelijker dan in een goudsmidswinkel; in een vestjeszak kan al voor een heele waarde geborgen worden en natuurlijk kunt u niet elken dag den geheelen voorraad natellen; met wat voorzichtigheid. . . .”

„Hou op, Mulder, ik geef toe, dat er eenige aanleiding voor je verdenking bestaat, maar. . . .”

„Temeer, omdat Willemsen in moeilijkheden zit.”

„Willemsen? Wat is er dan?”

„Hij heeft mij verteld, dat hij zooveel verdriet beleefd aan zijn zoon, een verkwister, een speler, die schulden maakt en naar alle waarschijnlijkheid nog wel eens in de gevangenis zal raken. De oude man probeert telkens meer, den toestand te redden.”

„Zoo, heeft Willemsen je dat verteld? Daar wist ik niets van! Maar hoe het zij, Mulder, spreek er met niemand over.”

„Natuurlijk niet, mijnheer!”

„En bemoei je er vooral niet mee; je hebt je plicht gedaan, door mij te vertellen, wat je hebt opgemerkt, laat de rest nu maar aan mij over!”

„Zooals u wilt, mijnheer!” — De stem van het wantrouwen liet zich niet meer smoren in het hart van Herman Meertens, hoe-oock moedeed ; te voor hij

schaam
over zijn
ken van
man, aan wien

de zich
verden-
denouden
hij niet anders

GENERAL FOCH,

die benoemd is tot generalissimus der gezamenlijke Entente-legers. Hij is een zeer bekwaam generaal, en in de geallieerde landen stelt men alle vertrouwen in zijn leiding.

dan goede herinneringen had; al als klein kindje wist hij, dat hij altijd bij Willemsen terecht kon voor het weer heel maken van gebroken speelgoed en voor het uit een courant knippen van een lange rij dansende mannetjes, waar hij vol bewondering naar keek; grooter geworden, plaagde hij den knecht, die nimmer zijn goedmoedigheid en hulpvaardigheid verloochende, met zijn wilde streken, zonder ooit door hem bij zijn strengen vader te worden aangeklaagd.

Als jonge man in de zaak komend, had hij telkens opnieuw gelegenheid gehad, de plichtgetrouwheid van den grijsgevoorden Willemsen te bewonderen; hij kon niet besluiten, scherpere controle te oefenen op het doen en laten van den oudgediende en toch klonken de woorden van Mulder telkens weer in zijn ooren op en toch zag hij telkens weer dat geheimzinnige doen in een houding van schuld bewustheid onder het raam in het steegje.

Zijn humeur begon te lijden onder dat vreemde; hij kreeg een gevoel van onveiligheid in zijn eigen omgeving, alsof er in de lucht om hem heen iets onheimelijks broeide, waaruit onverwachts gevaar opblaaien kon.

Soms dacht hij erover, den ouden man te ondervragen, daarvoor weer terugschrikkend nog vóór het vage plan vasten vorm had aangenomen; dan weer meende hij, dat hij zich in 's hemelsnaam maar liever wat moest laten bestellen — veel kon het niet zijn, want dan was het natuurlijk niet onopgemerkt gebleven — dan te trachten, den sluier op te lichten, die over Willemsen's geheimzinnig-doën uitgespreid lag.

Hij ging wat vaker dan voorheen zijn voorraden na en het nimmer ontbreken van ook zelfs maar een korreltje van het edele metaal, dat verwerkt werd of van het minst waardevolle van al de uitgestalde sieraden, stonde hem beurtelings opgelucht en kriebelig; daardoor bleef hij immers twijfelen en zich heen en weer geslingerd voelen tusschen instinktmatig vertrouwen en opgewekte achterdocht.

Maar langzamerhand slaagde hij er toch in, de onaangename geschiedenis naar den achtergrond te dringen; juist was hij op het punt, ze voor goed te begraven, toen al

de oude weifelingen met een schot weer terugkwamen.

Op straat loopend, zag hij op een middag op eenigen afstand zijn ouden loopknecht aankomen; Willemsen kreeg hem plotseling in het oog en schoot, zoo vlug zijn oude beenen hem drager konden, een zijstraat in, die hem geheel uit zijn richting voerde; blijkbaar wilde hij een ontmoeting met zijn patroon voorkomen.

Onaangenaam getroffen, bleef Herman Meertens staan. Daar was het weer! Mulder had gelijk; het kon niet anders of de oude man had iets te verbergen. Maar wat?

Gesteld al, dat hij werkelijk, om zijn zoon te helpen bijvoorbeeld, iets weggenomen had, dan zou hij daar toch zeker niet mee in de hand loopen, dan hoefde hij immers nog geen ontmoeting te vreezen!

Of zou zijn schuldig geweten hem gedreven hebben tot dit zonderlinge wegschieten, zoodra hij zijn patroon in het oog kreeg? Of begon de oude man misschien kindsch te worden en deed hij daardoor allerlei gekheden, zonder er zelf een reden voor te kunnen opgeven?

Hij moest er het zijne van hebben!

Omkeerend, liep hij, met zijn lange beenen groote stappen nemend, een eindweegs terug in de straat, waarlangs zijn weg hem gevoerd had, boog een hoek om, een stil zijstraatje in, dat hij op een holletje doorging en kwam aan het andere einde, juist, zooals hij verwacht had, tegelijk aan den hoek met Willemsen, die als verlamd van schrik staan bleef.

„Zoo, Willemsen!”

„Dag mijnheer.”

„Waar ga je heen?”

„Naar den winkel, mijnheer.”

„Je kiest een vreemden weg. Waarom wilde je mij niet ontmoeten?”

„Mijnheer. . . ik. . . ik. . . .”

„We zullen die zaak verder wel op mijn kantoor afhandelen,” brak zijn patroon het gestamel af. „Over een goed kwartier ben ik terug; wacht op mij in het kantoor.”

„Jawel, mijnheer.”

Met een werktuiglijken ruk aan zijn pet liep de oude man verder, terwijl Herman Meertens zich haastte, om de boodschap, waarvoor hij was uitgegaan, te verrichten.

Boos op den misdadiger, tegelijk verheugd, omdat nu het hem plagende raadsel eindelijk opgelost zou worden, nieuwsgierig naar hetgeen hij zou te hooren krijgen, trad hij daarna zijn kantoor binnen, waar hij tot zijn verwondering den anders strikt gehoorzamen Willemsen niet vond.

Ongeduldig opende hij de naar de werkplaats leidende deur, door den breeden kier roepend:

„Is Willemsen daar?”

„Jawel, mijnheer.”

„Kom eens even hier!”

„Jawel mijnheer.”

Nauwelijks was Willemsen het kantoor binnengekomen, of hij begon te praten met een niet te stuiten woordenvloed, waarnaar zijn jonge patroon vol verbazing luisterde in volslagen niet-begrijpen.

„Ja, ik weet wel, mijnheer, dat u boos op mij bent, ik had het ook niet moeten doen, maar, ziet u, ons soort menschen heeft ook zijn eergevoel en het is al meer dan veertig jaar, dat ik in dienst van de firma ben, eerst onder uw vader, die een beste patroon was en toen onder u; u bent ook best voor uw volk, het zou schande zijn, om anders te zeggen, maar dat hadt u toch niet moeten doen! Ik heb u altijd trouw gediend, maar zoo arm als ik ben, voel ik mij toch een vrij man en geen slaaf, neen, geen slaaf, en och, als u er beslist op staat, zal het wel moeten gebeuren, want waar moet ik heen, als u mij gedaan geeft? Wie neemt een man in dienst, die krom is geworden van ouderdom, die niet veel anders meer kan dan wat ruimen en redderen en langzaam-aan de boodschappen wegbrengen? Het zal dus wel moeten, als u het bepaald wilt, maar gemakkelijk valt het mij niet. Ik ben te oud voor zulke nieuwigheden en daarom heb ik het ook niet willen doen. Ik dacht niet, dat u het zou merken maar nu u het toch gemerkt hebt, wil ik u ronduit zeggen, dat het mij hard valt, heel hard!”

„Zeg eens, Willemsen,” bracht Herman Meertens eindelijk uit, „ben jij gek geworden of ben ik het soms?”

„Gek, mijnheer?”

„Ik begrijp geen woord van alles wat je daar hebt staan te beweren! Waar heb je het toch over?”

„Hebt u dan niets gezien?”

„Wanneer?”

„Daareven, op straat.”

„Neen, wat moest ik dan zien?” — „Daar!”

Met een gebaar vol uitdaging slingerde Willemsen de pet, die hij in de hand hield, op de schrijftafel.

„Daar ligt de pet met den firma-naam erop, alsof ik een slaaf was in plaats van een vrij man! Een slaaf, toebehoorend aan de firma en met haar naam geteekend! Veertig jaar lang heb ik geloopt en gesjouwd, maar dat ik dat nog eens ondervinden zou, had ik nooit gedacht!”

Herman Meertens sprong op en greep den opgewonden man sussend bij den arm.

„Maar Willemsen, waarom heb je mij dat niet eerder gezegd? Ken je mij zoo slecht? Dacht je, dat ik je zou willen plagen? Ik deed het, och, omdat het tegenwoordig zoowat gewoonte is, maar als ik geweten had. . . ! En haalde je de lettertjes eraf, als je uit het gezicht was?” viel hij zichzelf in de rede.

„In het steegje, om den hoek en als ik terugkwam, zette ik ze er weer op; dus u vindt goed, dat ik. . . .?”

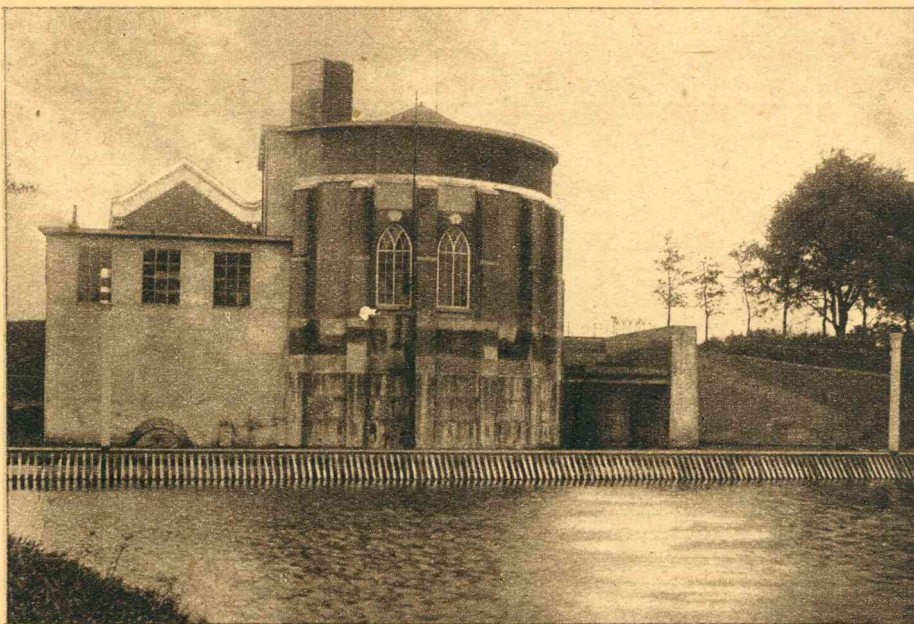
„Natuurlijk, mijn beste man! Nu ik weet, dat ze je hinderen, kan ik ze zelf ook niet meer uitstaan!”

Haastig wurmde hij de stiftjes los, trok de lettertjes weg en reikte de kale pet aan den ouden man, die ze aannam met een geluidje, dat op een snik geleek.

De bemaling van de lage landen aan de Noordzee

Holland is het polderland bij uitzondering. Een groot gedeelte van den bodem van ons lage landje ligt beneden of ongeveer gelijk met den zeespiegel. Zoo de vele dijken ons niet beschermen tegen den waterwolf, zou bij hooge vloed zoo ongeveer het geheele klei- en veengebied onderloopen.

Dit klei- en veengebied is zeker niet het slechtste gedeelte van Nederland. Reeds vroeg werd het door den mensch in bezit genomen. Aanvankelijk bouwde hij zijn woningen op kunstmatige hoogten, de zogenaamde terpen, waarvan de oudste uit den Romeinschen tijd dagteekenen. Later legde hij dijken om de lage landen, om ze tegen het buitenwater, het zeewater, te beschermen. Na verloop van tijd trachtte hij ook de talrijke plassen met vruchtbaren bodem droog te leggen. En met goed gevolg! Mag men Holland ook nu nog met het volste recht een waterland noemen, vroeger was dit in nog veel grootere mate het geval. Talrijk waren de meren en plassen, die men er vond. Om ons bij de grootste en meest bekende te bepalen noemen we alleen de Haarlemmermeer, de Beemster, de Schermer en den Zuidplas. Nog later veroverde men stukken grond op de zee, de zogenaamde zeepolders of bedijkingen.

Het stoomgemaal „De Leeghwater”, dat met de „Cruquius” en de „Lijnden” het overtollige water uit den Haarlemmermeer haalt.

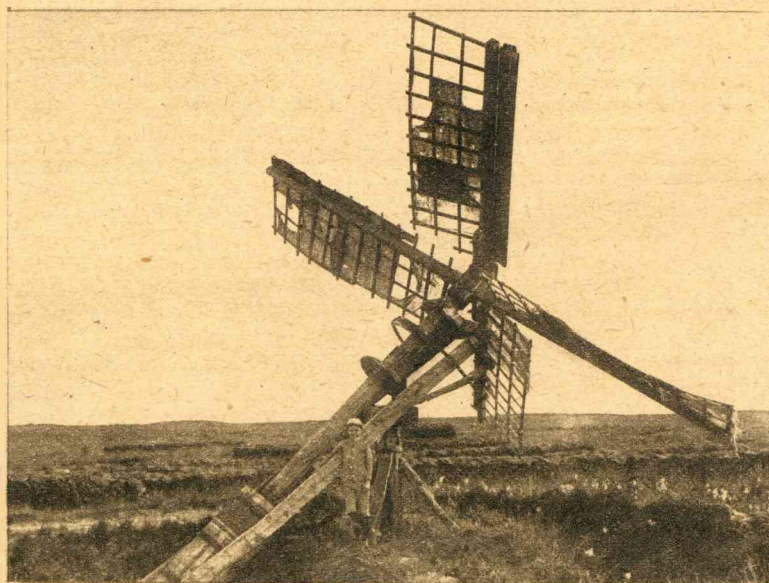
Er dient van den polder tot den zeedijk een flinke vaart te zijn, liefst naar een punt van dien dijk, waar de ebstand laag is. In den dijk wordt een sluis gebouwd, waardoor het mogelijk wordt het overtollige water door spuien kwijt te raken.

Zoo de ebstand echter hooger is dan het polderpeil, kan er van natuurlijke loozing geen sprake zijn. Men begrijpt dat zulks bij de droogmakerijen — de drooggelegde meren — het geval is. (De Zuidplaspolder b.v. ligt van 5 tot 5.75 M. beneden A.P.) Ook het droogmaken zelf kon niet op natuurlijke wijze geschieden. Men gebruikte daartoe molens, die — was het meer drooggelegd — moesten dienen om het overtollige regenwater op kunstmatige wijze te loozen.

De windmolens zijn de oudste. In de gouden eeuw van Frederik Hendrik, toen men voor 't eerst met het droogmaken van de plassen begon was er van stoomkracht natuurlijk geen sprake. De eerste plassen zijn door windmolens droog gemalen. Bij de Schermer zijn ze nog in gebruik. Deze droogmakerij wordt door ruim 50 windmolens bemald; bij andere zijn ze in den loop der tijden door stoomgemalen vervangen.

De eerste windmolens waren de zogenaamde vaste molens. De wieken konden niet naar de richting van den wind gesteld worden. Deze molens konden dus slechts bij een bepaalde windrichting draaien. Natuurlijk zal men ze zoo gebouwd hebben, dat ze werkten bij die windrichting, welke in ons land het meest voorkomt. De Beemster b.v. is gedeeltelijk met zulke molens drooggemalen. Later vond men de draaibare molens uit. We bedoelen niet de tegenwoordige windmolens met draaibare kap, maar een molen, die in zijn geheel om een verticale spil draaide (bokmolen). Van die soort zijn er tegenwoordig bijna niet meer in gebruik. Het gelukte ons er nog een op te sporen bij het dorp Sellingen in het oude landschap Westerwilde (prov. Groningen). Het verheugt ons den lezer daarvan een afbeelding te kunnen toonen. Weliswaar is dit geen watermolen, maar dit doet aan het systeem natuurlijk niets af. Verandert de wind, dan wordt dus de geheele molen rondgedraaid. Bij een watermolen gaf dit zijn eigenaardige bezwaren. Met den molen draait natuurlijk ook de vijzel of tonmolen, die dient om het water omhoog te brengen, rond. En deze moet in het water blijven! 't Is dus noodig, dat de molen op een eilandje, waarom een grachtje, staat, zoodat de vijzel altijd in dat grachtje blijft.

Het uit te malen water moet dan over het grachtje weggeleid worden. Een dergelijk molentje — maar dan in zeer primitieven vorm — vonden we bij het Drentsche dorp Gieten. Ook daarvan kunnen we een afbeelding geven. De overbrenging van de beweging van de as op den tonmolen is hier tot den eenvoudigsten vorm teruggebracht. De vijzel bevindt zich n.l. aan het einde van de hellende as!

Toen kregen we de windmolens met draaibare kap, zooals we die nu nog kennen. Op zeer eenvoudige wijze is het mogelijk de wieken naar den wind te draaien.

Pas in de vorige eeuw kwamen de stoomgemalen. Dat was een zeer groot vooruitgang. Zagen we reeds, dat de Schermer drooggemalen werd door meer dan 50 windmolens, bij de 4-maal grootere Haarlemmermeer geschiedde dat door 3 stoomgemalen!

De stoommachines in deze inrichtingen brengen een vijzel of tonmolen in beweging, zooals we dat veel in de noordelijke provincies zien, of draaien groote schepraders rond, die het water wegduwen.

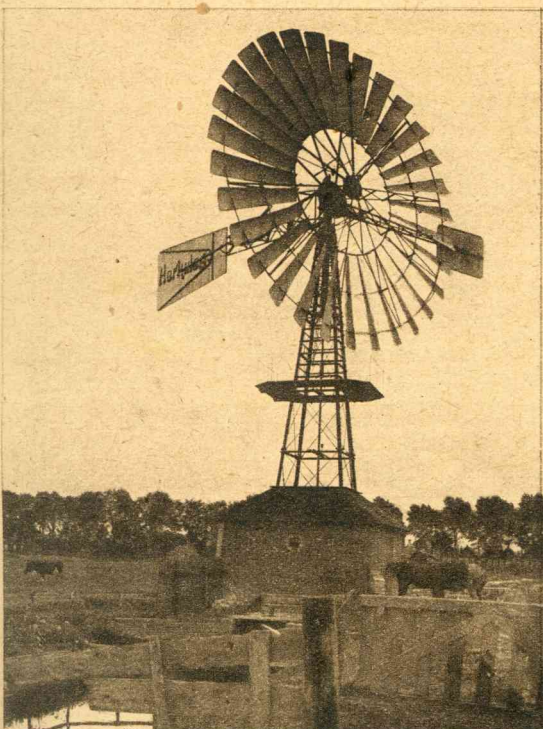
In den laatsten tijd wordt veel gebruik gemaakt van een Amerikaansche vinding, de zogenaamde windmotoren. Deze hebben twee groote voordeelen: ze verrichten bij weinig wind nog arbeid en regelen zich zelf geheel automatisch. Bedienend personeel is dus overbodig! Daarbij kosten ze weinig aan onderhoud.

Een groote windvaan, loodrecht op het radvlak, stelt den molen op de windrichting, terwijl een kleinere windvaan den molen bij te snellen gang iets van den voordeeligsten stand afzwijkt. Daardoor blijft de snelheid vrijwel standvastig.

Oudhollandsch watermolentje bij den Angstel. Door middel van een groot scheprad wordt het water uit den polder gebracht.

Natuurlijk, dat in onze eeuw van electriciteit ook deze haar toepassing vindt. We herinneren ons allen nog wel de groote hulp, die de elektrische bemaling bij den watersnood van 1915 verleende. —

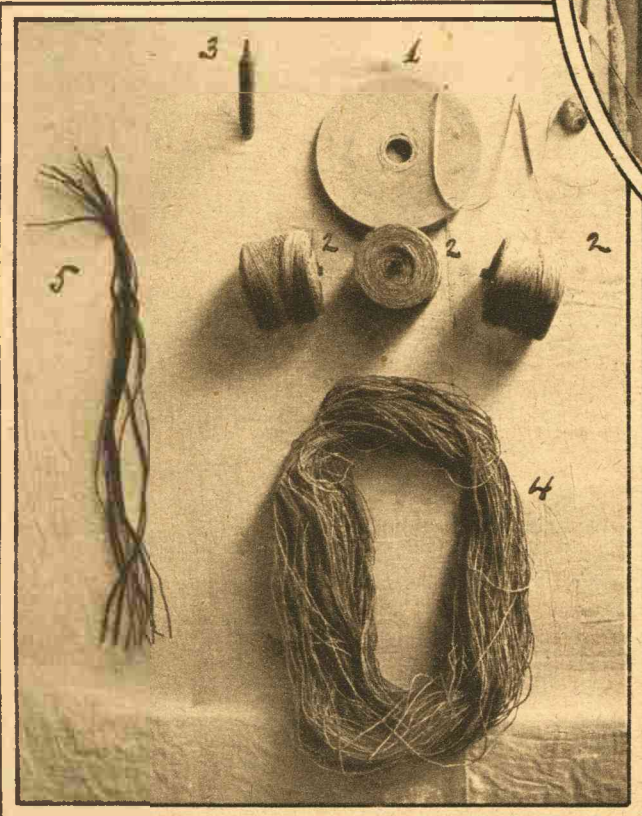

Links: Het allernieuwste op het gebied van polderbemaling: Een groote windmotor, die te Wildervank (Gr.) als watermolen dienst doet. Midden: Een zeer primitieve watermolen in het heideveld bij Gieten (Dr.). Aan het einde van de molenas is een tonmolen of vijzel bevestigd, die het water opmaalt. Rechts: Windmolen te Veendam (Gr.). In plaats van zeilen ziet men aan de molenwieken kleine draaibare plankjes. De molen brengt een vijzel in beweging, die het water uit den polder maalt. In het gebouwtje rechts bevindt zich een electromotor, die bij windstille een tonmolen in beweging brengt.

VAN EEN NIEUWE INDUSTRIE

Deze bijzondere tijden hebben bij al het onaangename, dat zij aan het mensdom gebracht hebben, toch ook uitteraard wel voordeelen aan ons opgeleverd. Het gebrek, dat gaandeweg aan verschillende gebruiksvoorwerpen is ontstaan, heeft de mensch tot denken gebracht, en hem doen zinnen op middelen om die artikelen te vervangen. Meestal is hij daarin geslaagd, en is het hem gelukt, z.g. surrogaten te vervaardigen die aan alle eischen van het origineel voldoen. Een bezoek aan de „Veenendaalsche Stoomspinnerij en Weverij” heeft ons daarvan weer eens overtuigd, want daar is men begonnen een nieuw soort industrie toe te passen, n.l. het maken van papiergaren tot het vervaar-

vezelstoffen meer van overzee worden aangevoerd en vele fabrieken in alle textielbranches reeds langen tijd gesloten zijn, is het een groot voordeel dat thans door deze nieuwe industrie vele arbeiders voor werkloosheid worden bewaard en men ook ten onzent in staat zal zijn, aan de vraag naar verschillende artikelen, die vroeger uit vezelstoffen werden vervaardigd, te blijven voldoen. Ook na den oorlog zal het publiek, eenmaal kennis gemaakt hebbend met de nieuwe stof, vele artikelen blijven betrekken van papierweefsel, daar het goedkoper zal zijn dan de gewone artikelen en b.v. als bespanningstof (daar het gemakkelijk is schoon te maken, niet aanhangt en frisch blijft), als voering voor petten ('t blijft stijf) en

Op bovenstaande foto vindt men de grondstof zooals die in de Veenendaalsche Stoomspinnerij en Weverij gebruikt en afgeleverd wordt, afgebeeld. 1. De opgewonden papierband die in elkaar gedraaid het garen levert. 2. De kettingsdraden (schering). 3. De inslagspoel. 4. Dik meerdraads garen gebruikt voor zware matten en voor veters.

digen van artikelen uit die grondstof. Door het

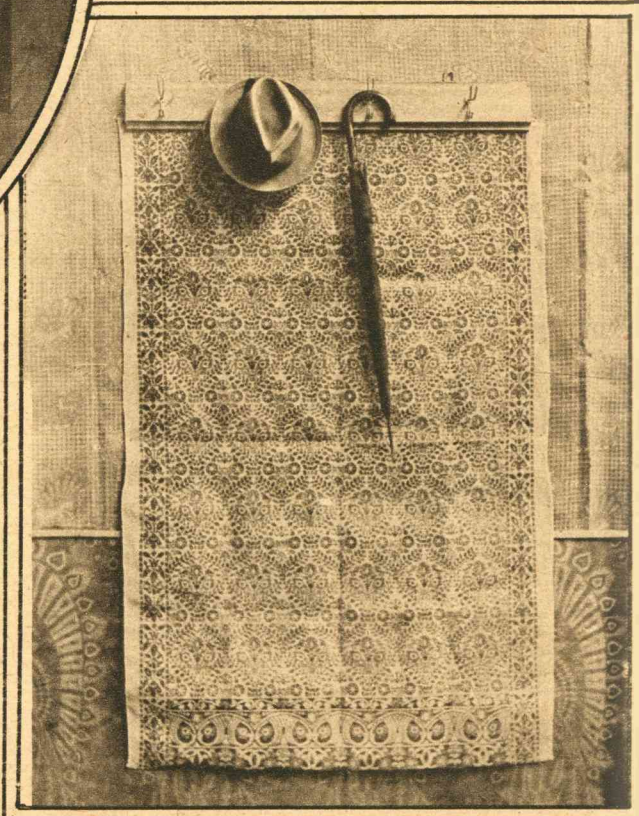
gebrek aan katoen, jute, cocos en andere vezelstoffen, van overzee aangevoerd, is men in Duitschland het eerst papiergaren gaan toepassen voor het vervaardigen van allerlei verbruiksartikelen. Deze industrie is in Duitschland, België en N.-Frankrijk reeds zeer lang bekend. Reeds lang werd papiergaren samen met wol of jute gebruikt in vloerkleden en -matten; geheel papieren weefsels dateeren echter grotendeels uit dezen oorlogstijd en hebben bewezen niet het vooroordeel van het publiek te verdienen. In het buitenland en ook reeds gedeeltelijk hier te lande maakt men ervan: be-

Wandbespanning van papierweefsel.

kleedingsstoffen, boekbindersstoffen, voeringen, tusschenlinnen voor kledingstukken, betingeling voor behangels, verpakingsstoffen, werktassen, marknetten, pantoffels, blouses, vesten, stoffen voor dames- en heeren-coutuurs, touw, imitatie leerdoek, theemutsen, loopers, matten enz., stof voor zonnetenten, ondergoederen, matrastijk, gordijnen, wandbespanning, dekzeilen.

Door 'n eenvoudige en weinig kostbare behandeling laat het zich zacht, waterdicht, brandvrij, schimmelvrij en taai maken. Papier is een slechte geleider, dus is het zeer warm in het dragen. Goederen eruit vervaardigd kunnen vele malen gewasschen worden, waarom men in Duitschland en Oostenrijk er reeds sinds langen tijd werkkleeren voor arbeiders van maakt, die zeer goed voldoen. Waar hier in Holland ook reeds langen tijd geen

Kapstokkleedje van papierweefsel.

als tusschenlinnen in kledingstukken (om de zelfde reden) als grondstof voor tassen en marknetten, papieren matten, goedkoope gordijnen voor

b.v. zomervilla's en matrastijk, zeer goed zal voldoen en vaak boven de vroegere voortbrengselen aanbeveling zal verdienen.

De Veenendaalsche Stoom Spinnerij en Weverij wenschen wij een woord van hulde te brengen voor haar wakker initiatief. Het was een goede gedachte van haar, deze geheel nieuwe industrie, die wel is waarin het buitenland reeds haar bestaansrecht had bewezen, ter hand te nemen. En allen belanghebbenden kunnen wij aanraden, zich om nadere inlichtingen tot de Veenendaalsche Stoomspinnerij en Weverij te wenden.

De stand der Veenendaalsche Stoomspinnerij en Weverij op de I.I. Jaarbeurs. Op deze foto ziet men o.a. een crapaud met papierweefsel overtrokken en wandbespanningen van papierweefsel.